

40 rokov

Slovenského klubu chovateľov kólií a šeltií

■ **MVDr. STANISLAVA ZUBRICKÁ**

História klubu chovateľov a milovníkov kólií a šeltií je ako každá iná história veľmi rozsiahla a bohatá, a to ako na priaznivé, tak i na trnité obdobia. Často sa v nej odzrkadľovali celkové vplyvy a problémy spoločnosti, či záujem o plemeno - od úplného výslnia až po nezáujem. Počas svojej existencie klub viackrát zmenil formu, sídlo i názov.

Slovenský klub chovateľov kólií a šeltií vznikol v roku 1969, kedy v súvislosti s vytvorením Česko-slovenskej federácie došlo aj k rozdeľniu dovtedy celoštátneho klubu so sídlom v Prahe na českú a slovenskú vetvu. Chov kólií na Slovensku prebiehal, samozrejme, aj pred týmto rokom, no k veľkému rozvoju nielen po kvantitatívnej, ale aj kvalitatívnej stránke dochádza hlavne po roku 1969.

Sedemdesiate a osemdesiate roky boli jedným z najplodnejších rokov v celej doterajšej histórii slovenského chovu dlhosrstých kólií, boli typické veľkým množstvom chovateľských staníc od tých väčších, trend a kvalitu ovplyvňujúcich, až po veľmi veľa drobných staníc s jednou chovnou sučkou. Kóliám v tom čase napomáhala aj doba - kólia bola stále veľmi obľúbeným rodinným psom. Dlhoročným predsedom klubu bol Jozef Kubík z Dojča na Záhorí (chovateľská stanica Piesková zem), poradcami chovu boli Brigita Černá (z Wartlingu), neskôr Richard Wagner z Malaciek (ch.s. Záhorácke údolie).

K jedným z najvýznamnejších chovateľov na území Slovenska bezpochyby patria manželka Kosíková z Bratislavy. Zaslúžili sa o viacero prvenstiev. Ich Seaglen z Gatebeckparku bola prvým interšampiónom medzi kóliami v Česko-slovensku, 17. 6. 1969 sa v ich chovateľskej

stanici narodil prvý vrh šeltií a Magda Kosíková bola vôbec prvou rozhodkyňou - ženou na Slovensku. Manželia Kosíkoví importovali zo zahraničia viaceré kvalitné kólie, napr. Deneoak Dyllan of Dunsinane, Libreco's Kítte Baloom, Landix de Marduik, Kabrina de Marduik, Delfi vom Lohenwind, či Road Runner vom Hause Reinhar. Dôležitý v chove bol aj ich Colt ze Sieglova z čs. chovu. K významným odchovom tejto ch.s. patrili: Ich. Black Royal Roveltý z Gatebeckparku, Lilly Marley Z Gatebeckparku, Fanny Flair z Gatebeckparku, Ch. Seaglen z Gatebeckparku, Leif z Gatebeckparku, **Ch. Jasper z Gatebeckparku**, či Ch. Highness z Gatebeckparku.

Doslova legendou chovu kólií, a to rozhodne nielen v slovenskom meradle, patrí Dr. Tibor Letko z Ružomberku a jeho Tatranská romanca. Svoj chov začal na importoch, ktoré sa na tú dobu, pomery a spoločenský systém zdali dovtedy snáď až neuskutočniteľné. K jeho najvýznamnejším importom (obdobie 60. - 70. rokov 20. stor.) patrili: Dairymaid of Dunsinane, Digger of Dunsinane, Dunsinane Riff of Rokeby, Searcliff Backer, Leepark Starstone, Jenny vom San am Meer, Carisma Gold vom Bachstalze. Tieto jedince dali základ jeho chovateľskej stanici a priamo, či cez potomkov výrazne ovplyvnili chov v celom Českosloven-

Ch. Wesayso Lucky Number Seven, ch.: I. Jordens, NL, maj.: J. Semianová, (ch.s. Mighty's Spring Meadow)

sku, ale zasiahli do chovu aj v mnohých iných krajinách. K najvýznamnejším odchovom Dr. Letka patrili: Ch. Apollo Tatranská romanca, Blacky Tatranská romanca, Troll Tatranská romanca, Little Tatranská romanca, Dark Tatranská romanca, Chilly Tatranská romanca, či **Ch. Delight Tatranská romanca**. Posledne menovaný pôsobil u spolumajiteľky chovateľskej stanice Nyitramenti, ktorá sa neskôr čo do počtu získaných Európskych a Svetových víťazov stala jednou z najúspešnejších chovateľských staníc tohto plemena.

Ch. Jasper z Gatebeckparku, chov.: Kosíková, maj. Uda John, D

Od začiatku 70-tych do polovice 90-tych rokov ovplyvňovala chov u nás i ďalšia významná chovateľská stanica - Záhorácke údolie v majetku Richarda Wagnera z Malaciek. Svoj chov začal na veľmi kvalitných sučkách Mary z Plačíc a Jennie z Plačíc z chovu Dr. Cabicara. V majetku p. Wagnera a jeho rodiny boli o čosi neskôr aj mimoriadne kvalitný pes Chilly Tatranská romanca, či sučka Fanny Fleir z Gatebeckparku. K jeho najznámejším odchovom patrili: Fogy Záhorácke údolie, Elza Záhorácke údolie, Mia Záhorácke údolie, či jeden z najviac využívaných plemenníkov v našej histórii - **Ch. Cézár Záhorácke údolie**.

Bounty 2005

Ich. Imposant Boy Fatranský sen, chov. a maj.: M. Kotuláš (ch.s. Fatranský sen)

V 90-tych rokoch výrazne ovplyvnil kvalitu dlhosrstých kólií u nás Ich. Drift Fatranský sen, neskôr jeho synovec - **Ich. Imposant Boy Fatranský sen**, obaja z chovu i majetku Ing. M. Kotuláša. Chovateľská stanica Fatranský sen sa mimo iného zapísala aj rozvojom chovu šeltií (Ich. Bliss Fatranský sen, Ich. Cliff Fatranský sen atď.) a určite sa počtom dosiahnutých šampionátov u kólií i šeltií zaradila na popredné miesto.

Farwely Zelené tuje, chov. S. Zubrická, maj.: N. Tomajková a O. Falisová (ch.s. Walesh)

Chov dlhosrstých kólií sa u nás sústredil hlavne na zlatú farbu, oproti nim sa trikolórne kólie objavovali neporovnateľne menej a modré kólie boli doslova raritou. Ako prvý do odchovu modrých kólií zasiahli koncom 60-tych rokov manželia Kosikovci (z Gatebeckparku), no žiadne ďalšie informácie o nich, ani ich potomstve nezachovali. V 80-tych rokoch na Slovensku pôsobil krásny blue-merle pes Ich. Elmar Matmil, ktorý však napriek svojim nesporným kvalitám nezanechal potomstvo (málo trikolórnych sučiek a tiež nezaujem o šteňatá modrej farby z rôznych dôvodov). Prelomom bol až začiatok 90-tych rokov, kedy bola ako prvá Dr. Michalom Spišákom (ch. s. Zelené tuje) dovezená sučka modrej farby **Fantasy in Blue ze Zlaté Jalny** (od významnej chovateľky J. Křečkovej z Prahy), ktorá v chove aj úspešne pôsobila. Za ňou nasledovali ďalšie importy ako Blue Jacqueline Mamive, či Blue Catrin

Divoká ruže a ďalšie. Postupne vrhy modrých kólií prestali byť až takou veľkou raritou, napriek tomu zostávajú blue-merle kólie snáď aj kvôli náročnejšiemu chovu stále vo výraznej menšine oproti ostatným farbám.

Celkovo v 80-tych a 90-tych rokoch bola chovateľská základňa pestrá a silná, každoročne bolo do plemennej knihy zapísané veľké množstvo vrhov dlhosrstých kólií, nebolo raritou ani cez 100 vrhov. So šeltiami to bolo v tomto období naopak, chovných jedincov bolo len pár, celý chov bol skutočne len v začiatkoch a potýkal sa s viacerými problémami. Jednou z prvých šeltií, ktorá dosiahla titul interšampión, bola **Ich. Dea z Wartlingu**. V roku 1987 bolo na Slovensku 9 chovateľských staníc prevažne s 1 sučkou. Od začiatku 90-tych rokov dochádza k posilňovaniu chovateľskej základne aj u šeltií, chovateľské stanice sa začínajú viac aktivizovať. Významné úspechy dosahovali chovateľské stanice Fatranský sen, či Pod Borovú horu.

Ich. Dea z Wartlingu, chov. Brigita Černá, maj. J. Pavlovský

V rokoch 1992 -1993 na Slovensko importoval Ing. M. Kotuláš prvé krátkosrsté kólie - najprv trikolórnú sučku Black Dee-Dee of Irish Home a o rok neskôr modrú sučku **Astellita Dressed in Blue**. Avšak prvý vrh, kde sa narodili krátkosrsté kólie, bol až po sučke Ich. Golden-Dominique of Irish Home, tiež v majetku Ing. Kotuláša. Bol to „K“ vrh Fatranský sen a bol kombináciou krátkosrstej matky a dlhosrstého otca. Druhou chovateľskou stanicou, kde sa narodili krátkosrsté kólie u nás bol „Zlatý dážd“ Antona Friedla. K výraznejšiemu rozvoju tohto plemena však dochádza až ďaleko neskôr, a to príchodom chovateľky Jany Semianovej („Mighty's Spring Meadow“), ktorá svojím entuziazmom vytiahla krátkosrstky z úzadia, v ktorom dovtedy boli. Významné sú tak jej importy (**CH. Wesayso Lucky Number Seven**, Ich. Zenith Fame of Fantazija, JCh. Sandcastle's King Of The Swing, či Shulune Imperial Signature), ako aj odchovy, ktoré dávajú základ ďalším chovateľským stanicám u nás.

Významným medzníkom v histórii klubu bol dátum 9. august 1997, kedy na ustanovujúcej schôdzi v Nitre - Dolných Kráskanoch, v knižni-

Fantasy in Blue ze Zlaté Jalny, chov.: J. Křečková, CZ, maj.: Michal Spišák (ch.s. Zelené tuje) - jedna z prvých blue-merle feniek na Slovensku.

ci bývalej Biovety Nitra, vznikol „Slovenský kólia klub SKJ - FCI“, kedy došlo prostredníctvom SKJ k začleneniu klubu pod medzinárodnú kynologickú organizáciu FCI. Založenie tohto klubu malo zásadný, z hľadiska medzinárodnej akceptácie kľúčový význam. Za založením tohto klubu stáli: Dr. Michal Spišák (autor Stanov klubu), Richard Wagner, Dr. Stanislava Zubrická, Martin Bakajsa, Dr. Natália Tomajková, Igor Kurek a Dr. Michaela Petříková. Klub mal hneď v zrode 78 členov a čo sa týkalo dlhosrstých kólií, mal veľmi slušnú chovateľskú bázu (28 chovných psov a 41 chovných sučiek dlhosrstých kólií a 1 chovného psa krátkosrstej kólie). Keďže neskôr potrebu byť v tomto klube pocítili aj chovatelia šeltií, bol rozšírený aj o toto plemeno a na členskej schôdzi 7. 10. 2001 dochádza aj k zmene názvu na Slovenský kólia a šeltia klub (SKJ-FCI).

Snáď vplyvom spoločensko-ekonomických zmien sa začal od začiatku 90-tych rokov prejavovať postupný, no rapidný pokles záujmu o väčšie a stredné plemená psov. Do popredia sa dostávali chovy miniatúrnych plemien. Tento trend sa postupne odrážal aj na členskej i chovnej základni dlhosrstých kólií, naopak, postupne sa zvyšoval záujem o šeltie, ktoré prvýkrát v histórii boli množstvom na úrovni dlhosrstých kólií, počtom vrhov ich dokonca po roku 2002 v niektorých rokoch prevažovali. Okrem toho bolo po roku 2000 privezených (hlavne z ČR) veľa šeltií, pre majiteľov ktorých nebolo prioritou chovať a vystavovať, ale aktívne sa venovať agility.

Ch. Cézár Záhorácke údolie, chov. a maj.: R. Wagner (ch.s. Záhorácke údolie)

Ch. Delight Tatranská romana, chov. Tibor Letko, maj. E. Balazsovits, HU (ch.s. Nyítramenti)

Keďže cieľom klubu vždy bolo a aj je zošľachťovanie plemena nielen po exteriérovej stránke, ale aj utvrdzovanie zdravia a pevného a vyrovnaného charakteru, je veľmi vítané využívanie jedincov na rôzne športové a pracovné aktivity (agility, dogtrekking, canisterapia a pod). Niektorí z jedincov nášho klubu úspešne absolvovali záchranársky výcvik. Historicky prvou známou kóliou, ktorá ho absolvovala, bol dlhosrstý pes **Farwely Zelené tuje**, ktorý bol zároveň úspešný aj na výstavách i v chove (a mal zložené viaceré skúšky z výkonu). Prvou krátkosrstou kóliou s absolvovaním záchranárskeho kurzu bola **Ch. Mighty's Spring Meadow Amber Rise**. Prvou krátkosrstkou s absolvovaním skúšky SVPP sa stala CH. Mighty's Spring Meadow Aster Move. Je veľmi potrebné vyzdvihnúť fakt, že kólie začali pôsobiť aj na poli asistenčných psov - teda

sprievodcov a pomocníkov zdravotne handicapovaných ľudí. Prvou kóliou so skúškou asistenčného psa na Slovensku je Mighty's Spring Meadow Coral Bloom, táto krátkosrstá sučka kólie je vynikajúcim pomocníkom v rodine pri chlapcovi postihnutom autizmom a epilepsiou, dokáže dopredu upozorniť na prichádzajúce záchvaty. Ďalšia sučka Mighty's Spring Meadow Early Done je vo výcviku na asistenčného psa.

Od 1. 1. 2005 sa klub vracia k pôvodnému názvu z roku 1969 a mení sa na Klub chovateľov kólií a šeltii, avšak tentokrát už aj pod zastrešením Medzinárodnej kynologickej federácie FCI.

Rinneweld Zaria The Princess - jeden z najnovších blue-merle prírastkov na Slovensku

Astellita Dressed in Blue, chov. S. Clark, maj. M. Kotuláš (ch. s. Fatranský sen)

Doslova kritickým pre dlhosrsté kólie sa stal rok 2005, keď bol na celom Slovensku zapísaný len jeden jediný vrh tohto plemena. Dúfajme, že po rokoch 2007 a 2008 (kedy bol zaznamenaný najvyšší počet importovaných jedincov za tak krátke obdobie v celej histórii klubu - za oba roky spolu 20 dlhosrstiek a 5 krátkosrstiek) sa takáto situácia tak skoro nezopakuje. K zmenám vo výstavných kruhoch už došlo, výstavy na Slovensku sa stali znovu kóliami silno zastúpené. Za posledné obdobie došlo aj k enormnému posilneniu počtu chovných jedincov.

Takto končí doterajšia história a začína súčasnosť, aktuálna chovná základňa nám začína dávať opäť po viacerých rokoch nádej na zušľachťovanie plemien nášho klubu.

Foto: Michal Spišák, Elena Balazsovits, Peter Suvák, Jana Semianová, J. Pavlovský, M. Kotuláš, S. Zubrická.